

Nr 87.

Ankom till Riksdagens kansli den 22 april 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande fördelning av odlingslån.

(2:a Avd.)

I en inom Första kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 48, har herr *Roos* hemställt, att sådan ändring måtte vidtagas i nu gällande bestämmelser rörande fördelning av odlingslån, att betalningsansvaret lägges å de hemman eller lägenheter, vilka med tillhjälp av statslånemedel blivit förbättrade.

Till stöd härför har anförts följande:

»Kungl. kungörelsen av den 13 juni 1845 rörande sättet för återbetalning av allmänna medel till korporationer eller menigheter för beredande av odlingsföretag m. m. ävensom kungl. kungörelsen av den 3 november 1848 med bestämmelse därom, att vad år 1845 blivit stadgat även skall utsträckas till de lån, vilka i enahanda syfte varda enskilda personer meddelade, förutsätta icke annat, än att lånemedlen skola å vederbörande *hemman* fördelas. Samma uppfattning gör sig gällande uti de den 14 juni 1901 meddelade bestämmelserna angående villkoren för lån från odlingslånefonden.

Emellertid har det under de senare åren i en mängd fall inträffat, att odlingslån blivit beviljade icke blott till utdikning av vattenskadad mark tillhörande hemman eller hemmansdelar, utan även avsöndrade lägenheter. Efter torrlägningsarbetets fullbordande hava lånemedlen

blivit fördelade i enlighet med de vid en föregående laga syneförrättning bestämda grunder, men har vederbörande myndighet på grund av ovan nämnda stadganden icke ansett sig kunna fastställa ett fördelningsförslag, enligt vilket betalningsskyldigheten till större eller mindre del lagts å ägare av lägenhet, utan har sagda skyldighet förklarats åligga ägaren till den hemmansdel, varifrån lägenheten blivit avsondrad.

Följden härav har blivit, att ett lägenhetsägaren rätteligen åliggande betalningsansvar vid uträknandet av annuiteterna för statslånets gäldande blivit pålagd ägaren av ett hemman, vars ägor icke i någon mån blivit genom dikningsarbete förbättrade. Skulle lägenhetsägaren försumma att vid tiden för annuiteternas erhållande tillhandahålla »stamhemmanets» ägare det förfallna beloppet, så skulle det missförhållandet kunna inträffa, att den senare, som i själva verket icke har någon del i saken, vid bristande kontant tillgång till avgäldens betalande finge se sina inventarier eller kreatur utmätta.

På grund av vad här ovan blivit anfört får jag — då säkerheten för lånets återbetalande icke därigenom kan anses äventyrad — hemställa, — — — — .»

Utskottet.

Såsom motionären framhåller, förutsattes såväl i kungl. kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 angående sättet för återbetalningen av lån av allmänna medel för beredande av odlingsföretag som ock i kungl. kungörelsen den 14 juni 1901 angående villkoren för lån från odlingslånefonden i avseende å ansvaret för lånemedlen icke annat, än att desamma skola å vederbörande *hemman* fördelas. Sålunda stadgas i förstberörda tvenne kungörelser sammanställande, att, »sedan den låneandel, för vars återgäldande varje betalningsskyldigt hemman skall ansvara samt den summa, som, i följd därav, till skuldens jämte den utfästa räntans fulla likviderande skall för varje hemman årligen erläggas, blivit bestämd», det sammanlagda avbetalnings- och räntebeloppet skall i viss ordning såsom ett hemmanet åliggande allmänt onus i jordeboken antecknas, och i kungl. kungörelsen den 14 juni 1901 meddelas föreskrift om, huru jordägare, »sedan odlingslån blivit på vederbörande hemman fördelat och i jordeboken antecknat», äger att fullgöra sin återbetalningsskyldighet.

I trots av de ordalag, i vilka berörda stadganden äro avfattade, torde, enligt vad utskottet inhämtat, Konungens befallningshavande i länen, på vilka det ankommer att meddela fastställelse å förslag angående fördelning av odlingslån, i allmänhet hava ansett sig oförhindrade att i sådana fall, då jämväl annan än i mantal satt jord ingått i företag, för

vars utförande odlingslån beviljats, fastställa fördelningsförslag, enligt vilka betalningsansvaret direkt lagts å de genom företaget förbättrade lägenheterna. Emellertid lär det ock, såsom motionären uppgiver, stundom hava inträffat, att Konungens befallningshavande i anledning av författningarnas ordalydelse ansett sig nödsakad att vägra fastställelse å fördelningsförslag, vid vilkas uppgörande en dylik princip för fördelningen av ansvaret för lånemedlen tillämpats. Följden härav har, enligt vad utskottet erfarit, i åtskilliga fall blivit den, att, ehuru i ett odlingsföretag ingått lägenheter, betalningsansvaret för odlingslånet vid uträknandet av annuiterorna lagts å de hemman, därifrån lägenheterna — kanske för mycket lång tid sedan — avsöndrats. Oriktigheten av ett dylikt förfaringssätt ligger visserligen enligt utskottets förmenande i öppen dag, särskilt med hänsyn därtill, att enligt förordningen den 20 juli 1855 angående kronans rätt till återbetalning av lån, som blivit i jordebok antecknade, jämväl med den lydelse, sagda förordning erhållit genom lagen den 8 november 1912, den fastighet, vilken lånet påförts, kommer att häfta för detsamma såsom för annan avgäld eller ränta av fast egendom, efter ty i 17 kap. 6 § handelsbalken sägs. Men då det i allt fall visat sig, att den nuvarande lydelsen av de i motionen omnämnda bestämmelserna givit anledning till tvekan, huru desamma rätteligen böra tolkas, och det icke lär kunna förnekas, att avfattningen av bestämmelserna i fråga — därest, såsom ovan förutsatts, betalningsansvaret för odlingslån i de fall, då jämväl annan än i mantal satt jord ingått i odlingsföretaget, bör läggas direkt å denna jord — måste anses mindre tillfredsställande, har utskottet funnit den av motionären gjorda framställningen om ändring i lydelsen av ifrågavarande bestämmelser väl grundad.

Med åberopande av vad sålunda anförts och under erinran, att en dylik ändring bör föranleda ändrad avfattning jämväl av här ovan omnämnda förordning av den 20 juli 1855, får utskottet, som anser omformuleringen av stadgandena i fråga lämpligast böra överlämnas åt Kungl. Maj:t, hemställa,

att Riksdagen, i anledning av förevarande motion, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag dels till sådan ändring i avfattningen av gällande bestämmelser angående fördelningen av odlingslån, att betalningsansvaret för dylika lån skall utslås direkt å samtliga de fastigheter — hemman, hem-

mansdelar och lägenheter — vilka med tillhjälp av lånemedlen förbättrats, dels ock till de ändringar i andra författningar, som härav kunna påkallas.

Stockholm den 22 april 1913.

På jordbruksutskottets vägnar:

GÖSTA TAMM.

Närvarande: herrar Tamm, Odelberg, frih. De Geer, Paulson, Fahlén, Lindblad, Pers, Ericsson, Nilsson i Kabbarp, Kronlund, Linders, Lundström, Ekerot, Bosson, Olaussen och Gustafsson.